

ALPSKI SVIZEC

OPIS

Svizec je eden največjih glodavcev in je sorodnik veverice. Zraste do 70 cm. Njegov trup je močan, čokat in robusten. Glava je široka, z rahlo izbočenim čelom. Oči so velike, uhlji pa kratki. Okončine so mišičaste, z dolgimi in močnimi kremplji. Rep je kratek, meri okoli 15 cm. Dlaka je rumenkasto rjava, na hrbtu temnejša in kratka. Glava je siva, konica repa pa temna, skoraj črna. Glodači so oranžni. Svizec tehta od 3 do 8 kg, kar je odvisno od letnega časa.

ŽIVLJENJE

Svizec je dnevna žival. Živi v družinskih skupnostih, ki štejejo 3-15 živali. Ker so monogamni, so v takšni skupnosti starša in njuni mladiči, dokler še niso spolno zreli. Svizci meje skupnosti označijo z izločki ličnih žlez in jih branijo pred vsiljivci. Odraščajoči samci se razselijo in na obrobju prejšnjega domovanja ustanovijo novo družinsko skupnost. Tako počasi nastane večja kolonija svizcev. Vendar pa le kakšni desetini živali uspe, da si ustanovijo družino. Vse druge propadejo, največkrat med zimskim spanjem.

Svizci najraje naselijo južna pobočja alpskih pašnikov in travnikov nad gozdno mejo. Pomembna so tudi tla, saj mora biti dovolj prsti, da si vanjo lahko izkopljejo mrežo rogov. Vhod v glavni rov je običajno pod kakšno skalo, svež rov pa prepoznamo po sveže izkopani zemlji. Rogov je več, le eden pa je glavni, v tem družina tudi prezimi. Ostali rovi so poletni, kjer svizci preživijo noči ali pa se v njih skrivajo pred plenilci. Brlog leži 2 m, lahko pa tudi 5 m pod površjem. Zakloniščni rovi so lahko zelo plitvi. Tam, kjer je veliko skal in naravnih razpok, se svizci, namesto da bi kopali poletne rove, zadržujejo tudi med njimi. Ob vhodu v njihovo domovanje vedno straži eden od članov skupine, pripravljen da z žvižgom opozori ostale na nevarnost. Med sabo se sporazumevajo z žvižgi, torej zvočno, in s pomočjo vonjav.

Oktobra ali novembra se odpravijo k dolgotrajnem zimskem spancu, ki traja 5-6 mesecev. Vhod dobro zatesnijo z zemljo in travo. Vendar ne spijo povsem trdno, ampak se med spanjem tudi zbujajo, da izločijo izločke, ki so se nabrali v telesu. V času zimskega spanja se jim močno zmanjšajo življenjske funkcije: telesna temperatura se jim zniža na okoli 5 °C, srce bije le še trikrat na minuto, število vdihljajev pade na enega do štiri v minuti. V istem brlogu prezimuje več svizcev. Starši so toplejši od mladičev in jim tako pomagajo preživeti zimo. Če temperatura pade pod 40 °C, se svizci prebudijo in ogrejejo prostor. Parijo se takoj, ko se prebudijo. Samica je breja 34 dni, v podzemnem rovu skoti 2-7 (navadno 3-5) golih in slepih mladičev. Mladiči spregledajo šele po 1 mesecu. Porodi samico tako izčrpajo, da v življenju koti največ trikrat. Mladi so spolno zreli šele v tretjem

letu. Najdaljša znana življenjska doba je 20 let. V naravi seveda ne živijo tako dolgo.

Plenijo jih planinski orel, krokar, ris, lisice in kune.

Svizci večji del dneva preživijo v iskanju hrane, kar še posebej velja za jesenski čas, ko si nabirajo zalogo za dolgo zimo. Svizci so rastlinojedi; jedo zelene dele rastlin, semena in podzemne dele. Odrasla žival potrebuje 1-1,5 kg svežih rastlin na dan.

Svizci so zelo plahe živali. Kakor hitro opazijo morebitno nevarnost, se oglasijo s piski in če se nevarnost, recimo človek, še bolj približa, se urno poskrijejo v svojih rovih. Niso pa povsod tako plašni: ob poteh z veliko obiskovalci in ob obleganih kočah znajo biti precej zaupljivi. Dokaz enostavno jih lahko opazujemo na Mangartskem sedlu: poiščemo primerno pobočje in opazujemo oziroma poslušamo, od kod prihajajo predirljivi žvižgi.

ŽIVLJENJSKI PROSTOR

Svizec živi izključno v gorah, v višinah od 1200 do 2800 m. Ustrezajo mu odprti planinski travniki z dovolj globokimi tlemi.

RAZŠIRJENOST V SVETU

Rod svizcev je precej številen, največ vrst živi v Severni Ameriki in Aziji, Evropo pa naseljujeta dve vrsti, in sicer alpski ter stepski svizec, ki živi pri Črnem morju. Alpski svizci živijo v skalnatih predelih Alp in Karpatov.

RAZŠIRJENOST V SLOVENIJI

Pred zadnjo poledenitvijo so bili svizci razširjeni širom po Sloveniji, o čemer pričajo pogoste najdbe okostij, zaradi ledene dobe pa so iz naših Alp izginili. Obdržali so se le v Zahodnih Alpah, od koder izvirajo tudi naši današnji svizci, ki so bili k nam uspešno naseljeni pred dobrimi štiridesetimi leti in sicer najprej v Julijce, kjer so še danes najštevilčnejši. Naselili so jih tudi v Karavanke in Kamniško-Savinjske Alpe.